

Sandra Berg

Gevangen vlinder

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

The only simple truth is that there is nothing simple in this complex universe. Everything relates. Everything connects.

– Johnny Rich, *The Human Script*

1

Woensdag 15 juni

Viola Ek ligt op de paarse sofa in de kleine, met te veel meubels volgepropte woonkamer. Haar knieën opgetrokken, haar hoofd diep in het kussen gedrukt.

Rikard is ziek. Hij kwam gisteren niet. Hij komt vandaag niet.

Wie moet haar helpen met de medicatie?

Ze zouden iets regelen, zei de zorgvrouw aan de telefoon. Een andere begeleider of iemand van de thuiszorg...

Of heeft dat telefoontje nooit werkelijk plaatsgevonden? Er is immers niemand gekomen.

Rikard is niet ziek. Rikard wil haar niet meer zien. Waarom zou hij ook? Ze is smerig en dom. Niemand wil haar zien.

Haar medicijnen staan in de badkamer, in het kastje. Als ze haar pillen neemt, verdwijnt misschien de misselijkheid, het transpireren en het onophoudelijk pijnlijke trillen van haar lijf.

Ze trekt haar knieën verder op. Gaat met haar hoofd naar haar knieën zodat ze een balletje vormt. Ze wil dat het verdwijnt; dat ellendige ziek-zijn en de intense angst, die zich steeds verder aan haar opdringt, maar ze kan zichzelf er niet toe aanzetten om op te staan en naar de badkamer te lopen.

Een schaduw trekt langzaam over haar heen. Hij brengt fluisterende stemmen met zich mee. Ze weet niet wat ze zeggen. Alleen dat de angst wint.

Ze huivert.

‘Papa.’ Cecelia noemt haar naam niet. Papa weet heus wel met wie hij praat. ‘Je moet vrijdag echt komen.’

Ze hoort hem zuchten. Ze haat het als hij zo zucht. ‘Papa! Je móét komen.’

‘We kunnen zaterdag iets leuks gaan doen...’

‘Als je niet komt, kom ik zaterdag ook niet naar jou toe. En zondag ook niet. Dan kom ik nooit meer.’ Ze stottert van boosheid. Papa doet echt stom.

‘Ik denk niet dat mama wil dat ik naar haar bruiloft kom, Cecelia.’

‘Ik wil dat je komt, papa.’

‘Ik zal kijken.’

‘Je móét komen.’ Ze verbreekt de verbinding voordat hij iets kan zeggen. Voordat hij ‘nee’ kan zeggen.

‘Papa komt heus niet,’ zegt haar moeder, zonder naar haar om te kijken. Ze wil een porseleinen schaal met kleine, kleurige bloemetjes en bijtjes in een verhuisdoos leggen.

‘Die niet,’ zegt Wincent. Wincent lijkt op de pincet waarmee mama splinters uit haar vinger trekt; spits, stijf en stom. Wincent de pincet.

‘Waarom niet?’ vraagt mama aan Wincent de pincet.

‘Die is lelijk.’

Wincent is zelf lelijk, vindt Cecelia. En nu legt mama de schaal ook nog bij de stapel ‘rommel’, die straks in de container verdwijnt.

Ik vind die schaal mooi, wil Cecelia roepen. Ze houdt van de bloemetjes en bijtjes op die schaal. Ze doet het niet. Ze heeft geen zin om te roepen. Ze heeft nergens zin in.

Ze loopt weg en gaat daarbij expres op het stapeltje ingelijste foto’s staan die mama nog wil inpakken. Het glas kraakt onder haar voeten.

Mama draait zich eindelijk naar haar om. ‘Verdorie, Ce-

celia, kijk eens wat je doet!’ Ze schreeuwt bijna met zo’n schelle stem die pijn doet in je oren.

‘Jezus, Anna-May...’ reageert Wincent nijdig. Zijn gezicht lijkt te krimpen en hij lijkt bijna op een krent. ‘Je lijkt wel een viswif.’

Mama kijkt nu weer naar Wincent. ‘Ze ging op de foto’s staan.’

Cecelia rent de woonkamer met zijn opgestapelde dozen uit. Regelrecht naar buiten.

In de tuin blijft ze staan. Haar gezicht nat van de tranen.

Ze haat papa. Ze haat mama. Ze haat vooral Wincent de pincet. Alleen al omdat hij het haat als ze hem zo noemt. En omdat hij gewoon stom is.

‘Slappeling,’ zegt Walter tegen zichzelf. Hij staat nog bij het raam, de telefoon in zijn hand. Hij kijkt naar het falurode huis dat het centrum vormt van de kleine hembygsgård die het dorp rijk is. Een deel van het gebouw is aan het zicht onttrokken door de loofbomen die de aanzet vormen voor het vochtige, groene bos met zijn slingerpaadjes achter het gebouw.

Hij is niet van plan naar de bruiloft van zijn ex met huf-ter Wincent te gaan.

Misschien zou hij dat wel moeten doen, juist omdat Anna-May zich dan waarschijnlijk geen houding weet te geven. Maar hij kan het niet.

‘We kunnen toch vrienden blijven,’ herhaalt hij Anna-Mays woorden met overdreven hoge stem en een bijna spastische beweging van zijn schouder, die Anna-May nooit maakt.

‘Trut,’ zegt hij dan, wensend dat hij haar werkelijk een trut vond.

Anna-May kijkt door het raam naar buiten. Naar het door de robotmaaier gekortwiekte gazon, de grote rotsblokken die Walter niet eens weg had willen halen – als dat al mogelijk was geweest –, de kleurige borders, de twee vertrouwde beuken en de enorme treurwilg met het bankje eronder, waar ze toch altijd graag zat. De tuin lijkt bijna in het bos erachter te verdwijnen. Het bos waar Walter van hield en dat zij steeds vaker vervloekte vanwege de steekvliegen, muggen en elandvlooien die in datzelfde bos thuis hoorden. Vooral de laatste tijd was er die doorlopende ergernis over het ongedierte. Kwam dat omdat die beesten in aantal groeiden, zoals ze zelf steeds beweerde, of lag het echt aan haar?

Ze zeggen dat je hersenen automatisch in het voordeel van een pas genomen besluit werken. Is ze daarom tegenwoordig zo enthousiast over de cultuur die de stad biedt, en afkerig van het bos en het kneuterige dorp? Roept ze hard de voordelen van de stad en de nadelen van het platteland in haar hoofd, om dat vage, wat zeurderige gevoel van spijt te overstemmen?

Ze ziet hoe Cecelia nijdig lelies en anemonen uit de grond trekt, die ze lang geleden met zorg plantte. Anna-May wil naar buiten gaan. Cecelia bij haar arm grijpen en naar haar kamer dwingen waar ze mag nadenken over haar gedrag.

Ze doet het niet. Geen tijd, geen zin.

Of is het de confrontatie met Cecelia's frustratie en boosheid, die haar tegenhoudt? Is dat ook de tactiek van de hersenen? Ontkennen dat er iets is dat ze liever niet ziet. Dat ze niet wil weten, omdat het pijn doet. Daar ergens... diep vanbinnen. Gemengd met een dreinend gevoel van schuld.

Ze zegt niets tegen Wincent, die met rimpels in zijn

voorhoofd naar de dozen kijkt die ze heeft klaargezet. Te veel dozen voor zijn gevoel, neemt ze aan.

Jammer dan. Twee woorden die ze in haar eigen hoofd hoort. Waarover ze zich schaamt.

Wincent is haar toekomstige man. De enige die haar begrijpt, stimuleert. Ze houdt van hem.

Ze draait zich weg van het venster en gaat verder met het uitsorteren van haar inboedel. Cecelia trekt wel weer bij. Toch blijft het een gat in haar maag vreten.

2

Donderdag 16 juni

Viola Ek ligt gespannen op de sofa. Ze heeft nauwelijks geslapen. Te veel lawaai in haar hoofd. Haar ogen branden.

Dan, opeens, ziet ze het bloed op de sofa. Een donkere vlek die zich in rap tempo uitspreidt. Viola springt over-eind. Haar handen automatisch op haar buik.

Ze voelt de beweging in de buik. En dan de stilte. Haar benen zijn nat, alsof ze heeft geplast. Ze kijkt ernaar. Ziet het bloed. Haar handen kneden haar buik, op zoek naar enig teken van leven. Maar haar buik is niets anders dan een weke, vieze, kleverige massa.

Het bloed is verdwenen, maar de kleverige viezigheid die is achtergebleven, voelt ze maar al te goed.

Ze haast zich struikelend naar de badkamer, trekt haar kleding zo gejaagd uit dat ze een nagel inscheurt, negeert de snijdende pijn en gaat onder de douche staan.

Ze draait de kraan open en laat het warme water haar huid schoonspoelen.

Heter, zegt iets in haar hoofd. Of is het iemand, die dat zegt? Het water moet heter.

Ze doet wat haar wordt opgedragen. Ze draait de warm-waterkraan verder open, totdat het pijn doet op haar huid.

Schrob je schoon. Je bent smerig. Schrob je schoon.

Ze weet niet wie de opdracht geeft. Het doet er niet toe. Ze pakt het nagelborsteltje en schrobt haar huid totdat hij vuurrood wordt en bijna springt.

Ze hoort een kind huilen. Ze weet niet waar het vandaan komt.

Ze schrobt en schrobt totdat ze zelf huilt van de pijn.

Smerig, smerig, smerig, klinkt het in haar hoofd.

Haar benen trillen als ze eindelijk erin slaagt de kraan dicht te draaien en uit de douche te stappen. Ze ontwijkt haar spiegelbeeld als ze het medicijnkastje opent.

Potjes met pillen. Vijf, zes, tien? Kleuren, etiketten... het is alsof ze in een caleidoscoop kijkt. Ze weet niet wat ze moet nemen. Ze gooit het deurtje weer dicht en gaat terug naar de kamer.

De sofa is paars, zonder donkerrode vlekken. De kamer gevuld met gefluister.

Beelden duiken op. Fragmenten met een kind in de kelder. Van haar vaders gezicht boven haar. *'Je moet begrijpen dat ik van je hou.'* Het verandert in het gezicht van Stevan.

Bloed stroomt langs haar benen en neemt het leven mee, weg uit haar buik. Weg uit haar lichaam. Weg bij haar. Ze voelt het, ziet het het ene moment wel, dan weer niet.

'Je dochter is dood,' zegt een stem. Ze schudt haar hoofd. Mompelt: 'Kan niet, kan niet.'

Het besef dat ze langzaam wegzakt in de nachtmerrie van een psychose is er wel, maar ze kan het tij niet keren. Ze weet niet hoe.

Haar angst neemt groteske vormen aan. Haar lichaam beeft, haar ledematen kunnen niet meer stoppen met bewegen. Ze moet iets doen.

Gejaagd pakt ze een emmer, vult hem met water en zeep en begint te poetsen.

Ze merkt niet dat ze overal grote plassen sop achterlaat.

Alles is smerig.

Ze moet poetsen.

Cecelia zit op haar bed en plukt aan de roze stof van haar jurk. 'Ik pak niets in,' zegt ze.

Ze daagt haar moeder uit. Kijkt haar aan.

Ze wil dat mama kwaad wordt. Ze wil ruziemaken, schreeuwen, met dingen gooien.

Mama zucht alleen maar. 'Ik laat het wel doen,' zegt ze. 'Vrijdag, als Wincent en ik getrouwd zijn en we met zijn allen feestvieren.'

'Ik wil niet dat iemand aan mijn spulletjes komt.'

'Er gebeurt niets met je spullen.'

'Ik wil niet dat je trouwt met Wincent de pincet.'

Mama zucht opnieuw. 'Daar hebben we het al over gehad, en noem hem niet steeds zo.'

'Hoe?'

'Dat weet je best.'

'Ik wil niet in de stad wonen.'

Mama komt naast haar zitten. Ze legt haar hand op Cecelia's been.

Cecelia duwt de hand weg.

'Ik weet zeker dat je het straks naar je zin hebt. Je krijgt een prachtige grote kamer. Een echte meisjeskamer. En een tuin met een eigen zwembad. Je zwemt toch graag?'

'Ik haat zwemmen,' liegt ze.

Haar moeder staat op en loopt de kamer uit. Ze slaat de deur net iets te hard dicht.

Cecelia weet dat ze kwaad is. Net goed.

Zij is zelf ook kwaad.

Op mama, op papa, op Wincent... op iedereen.

Ze pakt de beker met de prinses erop van haar nachtkastje. Er zit nog een beetje water in.

Ze gooit hem hard tegen de muur en hij spat uit elkaar.

Op het schap, tussen de boeken, staat de glazen pot met de kleurige papieren vlindertjes die ze van papa kreeg. Ieder vlindertje is een kusje, zei hij.

Ze staat op van het bed en pakt de pot. Ze tilt haar arm

op, klaar om te gooien. Het verlangen om hem in scherven uit elkaar te zien spatten, is overrompend sterk.

Maar het verdwijnt weer net zo snel als het is opgekomen. Ze laat haar arm weer zakken, draait de deksel open en pakt er een groen vlindertje uit.

Ze houdt hem een poosje tussen duim en wijsvinger, laat hem dan vallen en kijkt hoe hij omlaag dwarrelt totdat hij op de grond blijft liggen. Het groene papieren vlindertje is dood.

Haar keel voelt dik.

Stomme papa.

Anna-May kijkt de kamer rond, naar de dozen die tegen de muur zijn opgestapeld. Dozen gemerkt met een groot, zwart kruis, zijn dozen die morgen naar Wincent verhuizen. Net als de spullen op Cecelia's kamertje die door het verhuisbedrijf ingepakt zullen worden.

De andere dozen en alle meubels worden opgehaald voor een veiling.

Op alle dozen staat de inhoud keurig vermeld. Overbodig, vindt Wincent. Hij heeft waarschijnlijk gelijk.

Een liedje dreunt door haar hoofd. *Knowing me, knowing you* van Abba. *Walking through an empty house, tears in my eyes. Here is where the story ends, this is goodbye.*

Ze is geen fan van Abba. Nooit geweest. Ze weet niet eens hoe het liedje in haar hoofd komt. Ze weet ook niet waar de brok in haar keel of het vocht in haar ogen vandaan komt.

Dit was haar beslissing. Niet die van Walter.

Ze had het recht om die beslissing te nemen. Het recht om op te komen voor zichzelf.

Ze is niet veranderd sinds ze promotie maakte, zoals Walter beweert. Ze is dat geworden wat al die tijd al in

haar zat. Succesvol. Gewaardeerd. En ze verdient iedere seconde ervan. Ze heeft er verdomme hard voor gewerkt. Heel erg hard.

Wincent is degene die dat begrijpt. De enige die begrijpt hoe belangrijk juist die waardering voor haar is. Hoe het voelt om naar de sterren te reiken. Hoe succes voelt.

Niet Walter. Niet eens haar moeder.

Ze haalt de gsm uit haar handtas en scrollt naar het telefoonnummer van haar moeder.

Haar vinger blijft boven de sneltoets hangen, maar ze belt haar niet op.

Ze gaat haar moeder niet smeken om toch naar de bruiloft te komen. Als ze niet wil, dan laat ze het maar. Ze stopt de gsm weer weg en negeert het weeïge gevoel in haar maag.

Morgen is alles anders. Morgen trouwt ze met Wincent en woont ze met hem in de stad.

Morgen begint een nieuw leven in een nieuwe woonplaats in een nieuw huis.

En Cecelia... ze heeft gehoord hoe het meisje iets kapotgooide. Ze heeft ervoor gekozen het te negeren. Ondanks die eerste impuls erheen te gaan, het meisje vast te houden en te beloven dat alles goed komt. Geen gesprekken meer. Geen getut. Het is goed geweest. En alles kómt goed.

Zij heeft recht op een nieuw, succesvol leven. Niemand... niemand pakt haar dat af.

Walter kijkt in de kast naar zijn jeans, shirts en blouses. Hij stelt zich voor hoe het zou zijn om op de bruiloft van Anna-May en haar hufter op te duiken in een vale spijkerbroek met gaten en een slobbershirt, te midden van al die yuppies in glanzende maatpakken.

Hij zou op zijn minst moeten glimlachen bij dat idee,

maar zijn gezicht vertrekt geen spier.

Hij gooit de kast dicht, loopt naar de keuken, trekt een blik bier open en steekt een sigaret op.

Twintig jaar niet gerookt, maar vandaag heeft hij weer zijn eerste pakje gekocht.

Het smaakt smerig en hij krijgt een hoestaanval, die hij kalmeert met een slok bier.

Hij trekt opnieuw aan de sigaret.

Nog steeds smerig. Precies zoals het hoort te zijn.